

rozatában kimondta: „Alaptalan az alperesi tömeggondnoknak a használati díj beszámíthatóságának a helyt nem állóságát és azt vitató támadása, hogy felperes az ezirányú követelését csak mint esődhitelező bejelentés útján jogosított érvényesíteni.“ *Ifj. dr. László Árpád*

Visszkereseti igény kifizetetlen tartozás esetén. A Polgári Jog előző számában megbeszélés tárgyává tettük a Kúria egy döntését, amely a kártérítésre kötelezettet a sérült által még ki nem fizetett szanatóriumi ápolási díjak megfizetésére kötelezte.

A Kúria P. VI. 6291.1927. sz. határozata (kelt 1929. szeptember 3. napján) egy másik érdekes változatban döntött a szóbanforgó jogkérdés felett.

Alperes beszámítási kifogást emelt a követelés ellen azon az alapon, hogy a felperes adótartozásáért (örlési adó) dologi kezesként felel. Az ítéletábla a beszámítási kifogásnak helyt adott. A felperes e határozat ellen felülvizsgálattal élt. A Kúria a felülvizsgálatot elutasítja, de lényegileg elejti a másodbíróság állásfoglalását. A Kúria arra a ténymegállapításra támaszkodik, hogy alperes nem igazolta, hogy a szóbanforgó adótartozást kifizette volna és kimondja, hogy az alperest tehát fizetés híjján nem illette meg oly követelés, amelyet a felperes követelésébe beszámíthatna, mert a „kezesre csak a hitelező kielégítésével száll át a követelés“. A beszámítási kifogás tehát nem alapos — idáig a bíróság a régi dogmatikus nyomon halad, azonban itt kezdődik az újdonság — mégis méltánytalannak tartja a Kúria alperes fizetésre kötelezését, mert a tényállás szerint felperes teljesen vagyontalan és fizetéképtelen, akin az alperes utóbb nem hajthatná be azt az összeget, amelyet dologi kezessége alapján a kincstárnak előbb-utóbb ő (az alperes) lesz kénytelen megfizetni. Ennek folytán az alperes nem köteles mindaddig fizetni, míg a felperes a fenyegető behajtási eljárást az adó kifizetésével vagy másképpen végleg el nem háritja.

Végeredményében tehát a Kúria gyakorlatilag érvényt juttat annak a körülménynek, hogy egy visszkereseti igény lehetősége fennforog. Az ítélezési pszichológia szempontjából igen figyelemreméltó jelenség, hogy a Kúria ugyanakkor, amikor a beszámítás kérdésében nem akart szakítani a régi begyökeresedett felfogással, amely a visszkereseti jogosultság alapján az igényt akkor keletkezteti, amikor a fizetés már megtörtént, az ezzel tanúsított konzervativizmus mellett arra a meglepő új gondolatra jutott, hogy a majdan keletkezendő visszkereseti igény látható veszélyeztettsége ellen nyujtszon orvosszert.

Tételes jogunk és bírói gyakorlatunk a veszély elhárítására kevés preventíve ható jogi eszközt bocsát rendelkezésre, bár szétszórtan különösen a magánjogi törvénykönyv javaslata számos vonatkozásban ad a fenyegető veszély ellen több-kevesebb elhárító eszközt, de anélkül, hogy ezekből a szétszórt rendelkezésekből valami elvi magösszesűrítendő volna. A pécsi ügyvédszövetség keretében a magánjogi veszélyről tartott előadásom során utaltam arra, hogy tételes jogunkat és gyakorlatunkat igen sok vonatkozásban jellemzi, hogy a szemmel látható veszély mellett a jog elhalad és azt negligálja. Ezt a jelenséget a veszélysíkütség nevével illetem, aminek egyik példája gyanánt felhozható az előörökösnek az utóörökös rovására történt vagyon elidegenítése, amely esetre a Kúria abból kiindulva, hogy az utóörökös joga csak az utóörökösödés megnyíltával keletkezik és odáig csupán váromány illeti, az utóörökös megtámadási keresetét időelőltiség címén elutasítja. A most megbeszéltek kúriai határozat viszont ép a veszély ezúttal megtörtént figyelembevétele szempontjából külön hangsúlyozandó, hogy amíg más esetekben már fennálló joggal szemben is a veszélyeztetési stádium oltalmi igényt még nem szül és jogunk a jogsértés tényleges beállásának bevárására utalja a veszélyeztetett felet, illetve csak ez esetre nyitja meg számára az elkésett oltalmat, addig az adott esetben a Kúria saját állásfoglalása szerint még fenn sem álló követelés, hanem csak egy nasciturus jog veszélyeztetése ellen is oltalmat ad.

A nasciturus jognak ez az oltalmazottsága veti fel azt a teoretikusnak tetsző és a jogi miszticizmusig elnyúló kérdést, hogy mikor keletkezik egy jog, illetve mikor tekintetik egy jog keletkezettnek. Éles és bizar szövegezéssel azt lehet mondani, hogy bizonyos követelés él már megszületése előtt. Csak két, a valorizációval kapcsolatos példára utalok, amelyek közül az egyik mindennapos eseménye és szinte kiindulópontja volt a valorizációs gyakorlatnak, a másik konstruált eset, amelyről nem tudom, hogy a gyakorlatot foglalkoztatta-e. Az ingatlan adás-vételi ügylet in integrum restitutiójával a lefizetett vételár a vevőnek visszajárt. A gyakorlat állandósult abban az irányban, hogy a vételár azon valutáris érték szerint ítélandó, amellyel az lefizetésekor bírt. Dogmatikusan az a jogi helyzet, hogy a visszajáró vételár iránti igény nem a vételár lefizetésével, hanem az in integrum restitutió kimondásával keletkezik. A vételár lefizetése solvendi kauza történt, nem pénzkövetelés iránti jog megállapítási szándékával. A valorizáció pedig visszanyúl ilyenénkép korábbi időpontra, sem mint dogmatiku-

san ez a követelés megszületett. A másik konstruált eset. Jegyességi viszony tartama alatt az egyik jegyes költelezéseket eszközölt, amelyek a másik jegyesnek jogtalan visszalépése folytán a H. T. 3. §-a alapja értelmében visszatérítendő. Ha a költelezés, mondjuk 1920-ban, a visszalépés pedig hosszú jegyesség után, 1923-ban történt, úgy a jogi helyzet az, hogy 1920-ban a költelezés jogilag közömbös tény volt, amelyből a költelezőnek követelése nem támadt, a követelés csak a jogtalan visszalépés következményeképp, tehát a jogtalan visszalépés időpontjával keletkezik. A valorizáció szempontjából a kezdőpontot nyilván itt is vissza kell vetíteni a követelés keletkezését megelőző időre, arra az időpontra, amikor a költelezés valójában történt. A nemzetközi magánjog területén számos vonatkozásban ismert vita kérdés az itt kialakuló helyzet, amikor t. i. valamely jog keletkezéséhez szükséges több tényállási rész időbelileg elszakad egymástól és előáll az a helyzet, amit Frankenstein kitűnő kézikönyvében unvollendete Standbestendének nevez. A visszkereseti igény tényállása ugyanilyen időbeli szétszakítottságot mutat. Ez az idői szétszakítottság vonja maga után azt a fent vázolt jelenséget, hogy bizonyos vonatkozásokban a jogok elbírálása, kell, hogy visszanyúljon a jog keletkezése (teljes tényállásának befejezettsége) előtti időre. Az ex tunc kategóriával való operálás azonban még nem fejtí meg a helyzetet, mert extunc hatások beállása előfeltételezi a tényállás beteljesedését és csak annyit jelent, hogy a tényállás beteljesedése után bizonyos hatások korábbi időre nyúlnak vissza. De éppen a Kúria megbeszélt esete mutatja, hogy a még be nem teljesedett tényállás esetére is, amikor a jog még nem is született meg, a jogi oltalom aktualitása adva lehet, sőt amint a Kúria mutatja, jogi oltalom a még nem keletkezett jognak is adható. *B. S.*

A biztosítási végrehajtás közigazgatási eljárásunkban. A közigazgatási végrehajtás rendeltetésében és az egész eljárásban való sorrendi elhelyeztettségében a magánjogi végrehajtással nagyjában azonos ugyan, de a közigazgatási eljárásnak magában a közigazgatási anyagi jóban rejlő rendeltetése folytán attól igen sok tekintetben el is tér.

A közigazgatási végrehajtás során a kötelezettségek teljesíttetésének a módja, a megelőző eljárás célja, ennek kapcsán a határozat tartalma szerint igen sokféle lehet, mégis már első tekintetre két fő típus bontakozik ki előttünk, ezek: a fizikai kényszer alkalmazása a kötelezett fél személye ellen és a kötelezett fél vagyó-